

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 181/2020 vp.)

Tausta

Uuden 2016 voimaantulleen maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (MATAL) toimeenpanossa on huomattu eräitä tilanteita, joissa nykysääntely johtaa epätarkoituksenmukaiseen tilanteeseen. MATAL koskee maatalousyrittäjien ohella myös tieteen ja taiteen apurahansaaajia, mutta koska heitä on vakuutettuina vähän, ehdotettujen muutosten käytännön vaikutukset kohdistuvat ennen muuta maatalousyrittäjiin.

MATAL muutosten ohella esityksessä esitetään tehtäväksi eräitä pieniä muutoksia myös työtapaturma- ja ammattitautilakiin sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjälle annettuun lakiin.

Esityksen kaksi keskeisintä ehdotusta

1) Ensimmäinen koskee maatalousyrittäjän ansionmenetykskorvauksen määräytymistä tilanteessa, jossa maatalousyrittäjällä on yrittäjätoiminnan rinnalla myös työsuhdetyö ja hän tulee tapaturman tai ammattitaudin vuoksi työkyvyttömäksi molempiin töihin. Maatalousyrittäjälle pakollisesta työajan vakuutuksesta myönnettävä ansionmenetykskorvaus jaettaisiin jatkossa yrittäjän ja sairausajan palkkaa maksaneen työnantajan kesken. Muutoksen myötä ei voisi enää syntyä tilannetta, jossa maatalousyrittäjälle ei jää korvauksesta lainkaan maksettavaa, kun työnantajalle ensin suoritettava osuus syö koko korvauksen määrän.

Tapauksia on vähän, mutta toteutuessaan tilanne on maatalousyrittäjän kannalta epätarkoituksenmukainen, kun vakuutuksesta on tarkoitus korvata ensisijaisesti yrittäjätyön ansionmenetystä. Jakosäännön myötä työnantaja joutuisi jatkossa hakemaan korvausta useammin Kelasta. Koska tapauksia on vähän, vaikutukset työnantajien taloudelliseen asemaan ja hallinnollisen taakan kasvuun on kuitenkin arvioitu vähäisiksi.

Jakosääntöä ei sovellettaisi vapaaehtoiisiin vakuutuksiin eli maatalousyrittäjän vapaaehtoiseen työajan vakuutukseen sekä maatalousyrittäjän ja apurahansaaajan vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen. Eli jatkossa vakuutettu saisi näiden vakuutusten ollessa kyseessä koko ansionmenetykskorvauksen.

2) Toinen muutos koskee maatalousyrittäjälle takautuvasti myönnettävää työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä ja sen vaikutusta jo korvattuun työtapaturmaan tai ammattitautiin. Jatkossa takautuva työkyvyttömyyseläke ja sen myötä tehdyt tarkistukset maatalousyrittäjän MYEL-vakuutukseen ja sen mukaiseen työtuloon eivät vaikuttaisi MATAL vahingon vuosityöansioon ja korvaukseen vaan nämä säilyisivät samana mitä aikaisemmin. Myös näitä tilanteita on vähän, mutta toteutuessaan tilanteet ovat takautuvina maatalousyrittäjien kannalta ikäviä. Ne johtavat jo annettujen päätösten poistamisiin ja takaisinperintöihin.

Muutoksilla ei ole juurikaan vaikutuksia valtiontalouteen. Työeläkejärjestelmän osalta jakosääntö lisää hieman

eläkekarttumaa palkattomilta ajoilta ja takautuvaa työkyvyttömyyseläkettä koskeva ehdotus vaikuttaa etuuksien yhteensovitukseen

Voimaantulo

Lakeja ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2020. Vakuutuslainsäädännössä vakiintuneen pääsäännön mukaan korvaamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen sattuneisiin vahinkoihin. Esityksessä on kuitenkin eräitä puhtaan menettelyllisiä säännöksiä, joita sovellettaisiin pääsäännöstä poiketen myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkoihin.